

SZERKESZTŐSÉG

és

KIADÓ HIVATAL

hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:

Kolozsvár, Ref. Theologia
2. számú lakás.

VASÁR NAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület „egyházi értekezlet”-e támogatásával
Szerkesztik:

Nagy Károly,

Vajda Ferencz,

ref. theol. tanár, felelős szerkesztő.

sz.-lónai pap, főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy íven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona Negyedévre . . . 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára . 10 fillér.

A mindennapi kenyér.

Aratásnak ideje van. A nagy magyar alföldön már vége felé is jár. Erdély bércei között pedig javában foly az aratási munka. A földművelő ember levett kalappal áll meg a sárga kalász tenger mellett s mielőtt sarlóját aratásra indítaná, az égre tekintve felsóhajt: hála legyen a jó Istennek, hogy ismét megadta a mindennapi kenyeret! Igen, mert az aratással szorosán össze van kötve a mindennapi kenyér. Hiába hozza a törvényhozó a legbölcsebb törvényeket, hiába írja a tudós a legokosabb könyveket, hiába kelepelenek a gépek, hiába fárad a mester ember műhelyében: mert, ha a szántó-vető ember nem arat, nincsen mindennapi kenyér. Még a pénz is hiába van, mert ha a föld nem terem, ha az aratás elmarad: nem tudunk kenyeret vásárolni.

Aztán, az aratás és így a mindennapi kenyér is, két feltételhez van kapcsolva: az *isten* kegyelméhez és az *emberi munkához*. Az emberek munkálkodnak, szántnak, vetnek, de, hogy a termés milyen legyen, harminczszorosan, hatvanszorosan, vagy százszorosan adja-e vissza az elvetett magot: az csupán a jó Istentől függ. Egy azonban bizonyos; és ez a bizonyos dolog az, hogy az Isten gondviselése és kegyelme időről-időre, állandóan megújul. *Noénak*, a kegyes és istenfélő pátriárkának tett ígéret: minden esztendőben ismétlődik. «Nem átkozom meg többé a földet — monda az Ur — az emberért, jóllehet az ember szívének gondolatja gonosz, az ő ifjuságától fogva, mindazon által, míg a föld létszen, vetés és aratás, hideg és meleg, nyár és tél meg nem szünnék.» (I. Móz. VIII. 21.) Annyi ezer esztendő óta, nem volt még rá eset, hogy ezen ígéret be ne telje-

sedett volna. Igaz, hogy nem mindig úgy teljesedett be, a mint azt az ember várta volna, de ennek nem az Isten az oka, hanem maga az ember, egyfelől azért, mert az ő *szívének gondolatja gonosz*, másfelől azért, mert *ki mint vet, úgy arat*.

Az Isten gondviselése és jósága mindennap megújul és sokszor éppen a csapásokban, a szenvedésekben újul meg, csak hogy ezt a véges gondolkozású ember nem látja át. Ime, sűrű, nehéz felhők borítják el a láthatárt, vakító villámok cikáznak át a térségen, s mire az ég megdördül, már kezeidnek munkáját, mezei veteményednek zsengejét elverte a jég; elborította a hömpölygő, piszkos áradat. Egy szempillantás alatt vége lett a te aratásodnak. Ez az Isten szózata volt hozzád és a föld népéhez, kinek szívének gondolatja gonosz. Megmutatta a mindennapi kenyeret, de el is vette. És a kárvallott ember könnyes szemekkel, búsongva kérdezi: Istenem, mi lesz most velünk? De, az Isten szózatát meghallják mások is, a te sóhajtásod elhat messze, messze földre és a kikeről nem is gondold, azok törlik le szemednek könnyeit. Azok, kiknek a jó Isten megtartotta vetésüket, hogy learathassák és csürbe takarhassák, a *szeretetnek* kévéit megoldozzák és a te asztalodra gazdag kalászfeketek raknak, hogy neked is meg legyen a mindennapi kenyered. Látod, ez az Isten jósága, ez az Isten kegyelme, mert bár:

*Istentől jön a zivatar,
De Isten mindig jót akar.*

Borúlj le azért az ő nagysága előtt és imádkozzál buzgón: «A mi mindennapi kenyerünket, add meg minékünk» . . . És ő kérésed meghallgatja és megadja.

Sokszor nem egyformán adja meg. De, le-

het-e ezen csudálkoznunk, mikor a föld sem egyforma, az ember sem egyforma. *Ki, mint vet, úgy arat*, ezt az igazságot a földmives ember tapasztalhatja legjobban. A mindennapi kenyér mennyisége, az emberi *munka milyenségétől* is függ. Magyarország első sorban földmivelő ország. A magyar nép legnagyobb jövedelmi forrását a föld termése képezi. Nemcsak a hazai szükséglet elégti ki, hanem *eladásra is* nagy mennyiség kerül. A magyar búza külföldön is híres. Azonban, az eladásra kerülő mennyiség több is lehetne annál, mint a mennyit most eladunk. De, a legtöbb gazda ember nem igyekszik azon, hogy a termés mennyiségét fokozza, hanem megelégszik azzal, mit a föld egyszerű művelés mellett megad. Pedig *okszzerű* művelési módszer mellett, felhasználva tapasztalt gazda emberek tanácsait, az újabb gazdasági eszközöket, gépeket stb. nagy mértékben lehetne fokozni a föld termő erejét. Tehát, a magyar gazdának nem szabad megmaradni atyja, ősatya gazdasági tudományánál, hanem a haladó korrall lépést kell tartania, s így asztalukról nemcsak el nem fogy a mindennapi kenyér, hanem eladásra is bőven jut.

Adjunk hálát azért a jó Istennek, ki az aratásnak heteit megtartotta és a mindennapi kenyeret érdemünk felett megadta. **Siculus.**

Székelyföldön.

V.

A reformátusok kollegiuma. A régi és az új épület. Régi és új emlék. Hogy tanultak a székely fiúk? Az ekszpó. A szolga rendszer.

Nem csekély megilletődéssel haladtunk át a református kollegium előtt felállított, szép disz-

kapu alatt, hogy megtekintsük a kedves «Alma mater»-t, második nevelő édes anyánkat. Ezen intézetben tanultunk mi is, csak hogy akkor régi volt, ócska volt; míg ma megifjodva, megszépülve áll előttünk, mintha csak nem is a régi volna. Olvasóink már ismerik mind az ó mind az új kollegium képét. A «Vasárnap» 18. és 20. számában mutattuk volt be. Ott az iskola alapításának és fejlődésének története is el volt mondva főbb vonásokban. Itt csupán annyit említünk meg, hogy a régi iskolának és egyik nagy alapítójának emlékét hirdeti ama szép, vasrácsal kerített emlékoszlop, mely az intézet első udvarára van felállítva, ezen felirással: «*Baczkamadarasi Kis Gergelynek.*»

A megújítás története a főbejáratnál, balfelől a falba vágott, vörös márványtáblán van megörökítve, ezen felirással:

«Ezen iskola alapítási éve: 1670.
Teljes épületet nyert: 1772-ben, s
azt átalakították és új felső eme-
lettel megbővítették 1887-ben»

A székely nemzetre nézve valóságos áldás volt ezen iskola. Minden tehetősebb székely gazda ember, legalább egy pár esztendőre, kollegiumba adta gyermekét, mert a taníttatás, ugyszólva, nem került semmibe. Ruházat és koszt kitölt ott-honról. A tandíj olcsó volt; a jó tanulóknak el is engedték; könyv kevés kellett. Mintha csak most is látnám, a mint keddenként, a heti vásár napján, szegény édes anyám és a többi székely asszonyok jöttek be jól megrakodva a kollegiumba. Hoztak tiszta búza kenyeret, tejet, vaját, mézet, szalonnát, kolbászt. Ebből kitelt a reggeli és vacsora. Rbédre ekszpót ettünk. Az ekszpót csak az udvarhelyi

TÁRCSA.

Tiéd az örökélet!

*Egykor váltságunkra születél,
Nagy bűneinknek váltságára,
Szegény istálló jászolában,
Nem aranyos nyoszolyába.*

*Körötted ott, volt a szegénység;
De Te sziveket gazdagítál,
És lelked gyógyítónak hagytad
Örökös fájdalomainknál!*

*Bibor tróura nem ültetének;
De Te fölemelted az embert
Az Istenhez, kitől félt addig;
Kire nézni sem mert.*

*Egykor születél. Élsz azóta,
Mint igazság, lelkiszabadság!
S nevék sincs már, kik drága tested
Mégfeszíteni hagyták . . .*

*Tiéd, tiéd az örökélet,
Fejedelme a szeretetnek, a hitnek,
Bár üldöznek mindig, s bárha Téged
Nap-nap után megfeszítenek!!*

(Sarmaság.)

Farkas Sándor.

Dane Mari bibliája.

Dane Mari edinburgi skót leány, egy buzgó református család egyetlen gyermeke. Édes anyja halálos ágyán neki ajándékozta legdrágább kincsét: ócska bibliáját. A kis Mari szorgalmas járt iskolába és tanulta — olvasgatta a régi bibliát, melyben annyi vers volt megjegyezve, némely lapja annyira meg volt viselve, hogy már alig látszottak a betűk.

És ime, megtörtént ott a külvárosi iskolában, hogy a Mari ócska bibliáját, egy pajkos fiú ellopta. Sokáig siratta a könyvet, kutatta a tettest — de mind hiába, végre is — buzgón imádkozott Istenhez, hogy *az ellopott szentkönyv hozzon áldást azokra kiknek kezébe kerül.*

A pajkos fiú ki ellopta a bibliát, csakhamar kikerült az iskolából, belépett az életbe s küzdött a mindennapi kenyérért. De bármihez fogott,

diák ismeri, más kollegiumokban nem volt divatos ezen étkezési rendszer. Boldog emlékü tanárunk, Szakács Mózes volt ennek a meghonosítója. Szakács tanárnak — így hívta minden szülő és minden gyermek — az volt ezzel a célja, hogy az udvarhelyi diák jó és olcsó koszthoz jusson, s főleg a szegény székely embernek alkalma legyen gyermekét taníttatni. Ő maga is székely ember gyermeke lévén, szívvvel, lélekkel karolta fel a székely fiúk ügyét.

Az ekszpó rendszer ilyen volt. Egy lakó szobában rendszeren tíz tanuló lakott. Kettő közülük magosabb osztályos, kik, mint «primárius» és «secundárius» felügyeltek a rendre. A többi alsóbb osztályos tanuló volt, le egészen az első elemi osztályig. Akkor még elemi is volt, ma nincs. A város tart fenn elemi iskolát. Azonban, a tíz tanuló között bizonyos különbség volt. Hetet közülük «tanítvány»-nak neveztek, míg három «szolga» volt. A tanítványok rendszeren módosabb szülők gyermekei voltak, kik tandíj elengedés s más efféle kedvezményben nem részesültek. Ezeknek mindenike a városon fogadott egy főző aszszonyt, kit «gazdasszony»-nak hívtunk. Egy egész isk. évre a gazdasszony fizetése nem ment többre 20 frtnál, s ráadásul még kapott 2 nagy véka tiszta búzát. Ezért hetenkint egyszer kellett főznie egy jó fazék ételt, a miből 10 éhes diák jólakjék. De már a húst nem a gazdasszony vette, hanem felváltva a hét tanítvány adta rá a pénzt, és a főzető szolga vásárolta meg, s vitte a szeres diák gazdasszonyához. Rendszeren egy régi font húst vettünk, minek az ára 35–40 kr. volt. Az étrend nem volt valami változatos, mert rendszeren leves és sóbafőtt húsból állott. Egyik nap édes leves volt; ehhez mártást is kaptunk. Másnap sa-

vanyó étel következett, mihez nem járt mártás. Kenyeret minden diák aládájából vágott. Az étlapot a főzető szolga állapította meg a gazdasszonynyal, midőn reggelenként a húst elvitte. Délben a levest is ő hozta fel. Kötelessége volt még, hogy a húst tíz egyenlő részre felvágja és a levest szétossza. Legelőször a primárius vett, a többi utána osztály szerint. Előbb ettek a tanítványok, azután a szolgák. A főzető szolga után következett a «mosogató» szolga, kinek kötelessége az volt, hogy a tányérok, kanál, villa tiszta legyen és az asztal megterítették. (Kés nem volt, mindenki a bicskáját használta). A mosogatást rendszeren a szeres gazdasszonynál végezte. A harmadik szolga a «seprő» szolga volt. Ez mindennap kétszer, reggel és délben kiséperte a szobát.

A szolgák nemcsak, hogy nem fizettek semmit, hanem még kenyérről sem kellett gondoskodniok. Fel voltak osztva a hét tanítvány között. Kettő-kettő tartott egy szolgát. A primárius rendszeren egyedül tartott egy szolgát. A tanítványnak nem lévén szabad kilépni engedély nélkül a kollegium kapuján, a mire szükségük volt, azt a szolgák vásárolták be. Ám azért a szolgák semmiben sem állottak hátrább, mint a tanítványok. Egyik tanítvány sem érezte a szolgálával, hogy ő talán «úr» volna vele szemben. Nem, sőt a szolgák rendszeren a legjobb tanuló fiúk lévén, megtörtént, hogy nemcsak a szolgálai teendőket végezték el, hanem ezen felül a «tanítványokat» tanították. Hejh, sok szegény szolga fiúból lett már nagy úr és jeles ember. A taníttatás így a székely embernek nem került sokba, mert egy iskolai esztendő költségét kiállotta 50–60 frttal.

semmi sem sikerült. Éveken keresztül hányódott egyik gazdától a másikhoz, egyik városból a másikba; sehol sem szerették, sehol sem tartották.

Épen kapóra jött a búr háború. Az ifjú is beiratkozott s csakhamar útban volt Fokváros felé. Ott beosztották Buller tábornok seregébe. A sereg elindult a Tugela folyó felé, hol kimondhatlan szenvedéseken mentek keresztül. Egy napon a búrok elfogták és többed magával egy félreeső kis faluba vitték. Nehány napi pihenés után, egy reggel épen ócska bibliáját olvasta, midőn a vele fogságban levő hadnagya lépett eléje. Csodálkozva nézte a megviselt bibliát, s kérdezte, hogy ő viselte-e el annyira? Az ifjú akkor bevallotta a mi régen nyomta szívet. «Hadnagy úr — mondá — én, mint iskolás fiú loptam ezt a bibliát. Csak pajkosságból loptam. Sokért nem adnám, ha nem tettem volna! Sokszor elhatároztam, hogy visszaadom, de féltem, hogy kigúnyolnak iskolatársaim. Sokat gondolkoztam arról is, hogy névtelenül visszaküldöm, — de nem tettem. Ez a könyv mindig égette szívemet; ezt a lopást nem tudtam feledni sohasem. Midőn felnyitom s olvasom a parancsot: «ne lopj», érzem, hogy ég az arcom. Ha tovább fordítok s látom megjegyezve azokat a sorokat: «boldogok a kiknek

szívök tiszta»; «valamit akartok, hogy az emberek cselekedjenek veletek, ti is azt cselekedjétek azokkal» — megerednek könnyeim. Mint pajkos fiú nem tudtam felfogni miért siratja az a leány annyit ezt az ócska könyvet, de most hiszem, hogy az embernek nem lehet drágább kincse a bibliánál. Ez a könyv vezetett el a Krisztus szeretetére, bűncím megváltására, s bár eleinte csak kíváncsiságból lapozgattam benne, de most már mindennapi táplálékom lett. Vajha megadná Isten kérésemet, hogy találkoznám a nővel, kinek ez tulajdona volt, hogy bocsánatot kérve visszaadnám és megköszönném neki is az áldást, a mi a könyvből reám áradott»

A hadnagy végig hallgatta az önvallomást s azután, mint olyan egyén, ki nem érdeklődik a vallásos dolgok iránt, sarkon fordult s ott hagyta a közlegényt.

A búroknál nagyon laza volt a felügyelet s a foglyok nagyrésze megszökött. Közlegényünk is megszökött egy éjjelen s visszament a Buller táborába.

De nem sokáig élvezhette a visszatérés örömeit, mert a kolenzói ütközetben, midőn épen lövésre emelte fegyverét, egy kartács mindkét karját leszakította s őt félhalva vitték a kórházba.

Ezt az összeget is tiz hónap alatt kellett megfizetni, s így meg se érezte.

Az újabb kor ezt a régi pátriárkális rendszert egészen megszüntette; az ekszpó rendszer helyébe az «internátusi» rendszert tette. Megszűnt a szolga rendszer is. Ma minden diák egyforma. «Nincsen sem úr, sem szolga.» Ma mindenkinek a közös étkező helyiségbe kell járni. Ott kap reggelit, ebédet, vacsorát. De, meg is fizeti ám jó drágán. Egy gyermek taníttatása ma 130—150 frtba kerül. Sok pénz ez a székely embernek. Meg is csappant a székely tanulók száma. Pedig éppen most kellene, hogy tanuljanak és ismereteiket érvényesítsék a mai nehéz megélhetési viszonyok között. Oda kellene törekedni a társadalomnak, hogy a székely fiúk részére alapítványokat teremtsen, mert ezzel is siettetnők a székely kérdés megoldását!

(Folytatása következik.)

Isten igéje.

Az aratás.

Hagyjátok mind a kettőt együtt növekedni az aratásig és az aratás idején meghagyom az aratóknak: szedjétek össze először a konkolyt és kössétek azt kévébe, hogy megégettessék; a búzát pedig takarítsátok az én csűrőmbé. Máth. XIII. 30.

Honnan eddig a madarak hálaadó éneke szállott fel az egek Urához: ott most vidám aratók éneke tölti be a hegyet és völgyet. Gyül a

marok, gyül a kéve. A kévék között ott járkál az aratás úra, a házi gazda is. Most az aratókhoz van egy nyájas szava, majd a kalangyákat igazítja meg; közben pedig átszól a szomszédhoz, szerencsés munkálkodást kívánva neki. Azután utasításokat, tanácsokat ad dolgozóinak.

Gazd' uram, a mig kigyelme boldog megelégedéssel szemlélődik aratói mellett, azt nem veszi-e észre, hogy a szomszéd búzájának a kalásza valamivel nagyobb, mint a kigyelmié? És azt látja-e, hogy ott fennebb a verőfényben levő földön, hol máskor alig akadt meg néhány kéve, most milyen sűrűn gyül a kalangya? Mig tovább, ama másik földben annyi a tövis, a konkoly, a csengő, hogy alig érdemes learatni, pedig a gazdája ugyancsak dicsekszik vele. Lámcsak, minden ember azt hiszi magáról, hogy ő a legjobb gazda, neki van a legjobb gabonája és ime kisül, hogy nálánál vannak még jobb gazdák is, de vannak gyengébbek is.

Volt egyszer egy okos és bölcs gazda Nagy mezei, gazdag tartományai, sok országai voltak. Népei művelték is a földet, de hosszú időn át, a föld elsoványodott, a vetőmag megromlott. Nagy szegénység ütött ki egész országában. Ekkor a gazda megsajnálta népeit és *tulajdon fiát* küldötte el hozzájuk, hogy vigyen nekik *jó magot* és azt *saját maga* vesse el.

És a fiú, a magvető szerte járt, mindenfelé hintette a szemen szedett, tiszta magvakat, hogy a föld népét ismét gazdaggá, boldoggá tegye. De, a gazdának ellenségei is voltak. Azok éjszakánként idején konkolyt hintettek a tiszta búza közé. Az okos gazda nem gyomláltatta ki, nehogy kárt tegyen a tiszta búzában. Meghagyta aratásig. Ekkor aztán ő is kiadta aratóinak a rendeletet:

Másnap a kapitány meglátogatta a sebesülteket. A közlegény a sok vérvesztés miatt már haldoklott. A kapitány kérdezte, nincs-e valami kívánsága? «Csak az volna egyetlen kérésem — mondá a haldokló — hogy vegye ki zsebemből az ócska bibliát, őrizze meg s ha visszatér Angliába, kuttassa fel tulajdonosát, kinek neve fel van írva az első lapon . . .

Többet nem szólhatott; utolsót sóhajtott; fölszállt lelke az örök biróhoz, ki előtt minden tettünkről számolni tartozunk.

A kapitány még pár hónapig Dél-Áfrikában maradt, de azután annyira beteges lett, hogy hazabocsátották s nyugdíjazták. Sohasem feledhette a közlegény utolsó kérését. Sokszor elővette az ócska bibliát s lapozgatott benne. A hosszú tengeri uton Fokvárostól Londonig folyton olvasgatta s különösen az evangéliumokat tanulta. A mint visszatért, tudakozódott többfelé Dane Mari után, de senki sem tudott felvilágosítást adni hollétéről.

A kapitány azonban, mint nyugdíjazott ember, nem töltötte tétlenül az időt. Az evangélium munkásainak sorába lépett; mint Krisztus jó vitéze harczolt és harczol tovább a bűnök és erkölcstelenségek ellen. Rendre járja a vasárnapi

iskolákat, segédkezik a lelkészeknek az evangélium hirdetésében és mindenütt elbeszélte a haldokló közlegény utolsó kérését és azt is, hogy a közlegénytől átvett ócska biblia vezette őt is Istenhez.

Egyszer Glasgowba ment, egy külvárosi iskolához Ékes szavakkal magyarázta az evangéliumot és elmondta a haldokló katona történetét. Beszéde végén vette a bibliát, kinyitotta s felolvasta: ez a könyv a Dane Marié volt!

Az ifjak felugráltak helyükről s egyszerre kiáltották:

«Dane Mari itt van, itt van! az ő könyve volt! Ő is sokszor mondta, hogy ócska bibliáját ellopták!

Előlépett Dane Mari — ki időközben Glasgowba ment férjhez — s ott szintén egyik munkása lett a vasárnapi iskolának. Könnyes szemekkel vette át az ócska bibliát, — édes anyja legdrágább ajándékát, hálát adott Istennek, hogy az *ellopott biblia áldást hozott azokra, kiknek kezébe került.*

Szabó Lajos.

«szedjétek össze először a konkolyt és kössétek azt kérébe, hogy megégettsék, a búzát pedig takarítsátok az én csűrömbé.»

Az az okos és bölcs gazda a jó Isten, a ki ma is gondját viseli a világnak. Felette áll minden gazdáknak, annyi gabonája terem, hogy minden szegénynek jút belőle lme, neked is juttatott, hogy meg legyen a mindennapi kenyered. De él az ő szent Fia, *Jézus Krisztus* is. Hintegeti a nemes magvakat, az igazságnak, szeretetnek békességnek magvait, az emberi szivekbe, ebbe a nagy mezőbe Építgeti az ő mennyei Atyjának országát, melyben sok hajlékok vannak és nekünk is juttat abból egyet, ha hozzá ragaszkodunk és őt szeretjük. A ti szivetekbe milyen mag esett? Jó mag-e, mit az Isten fia vetett el, vagy rossz

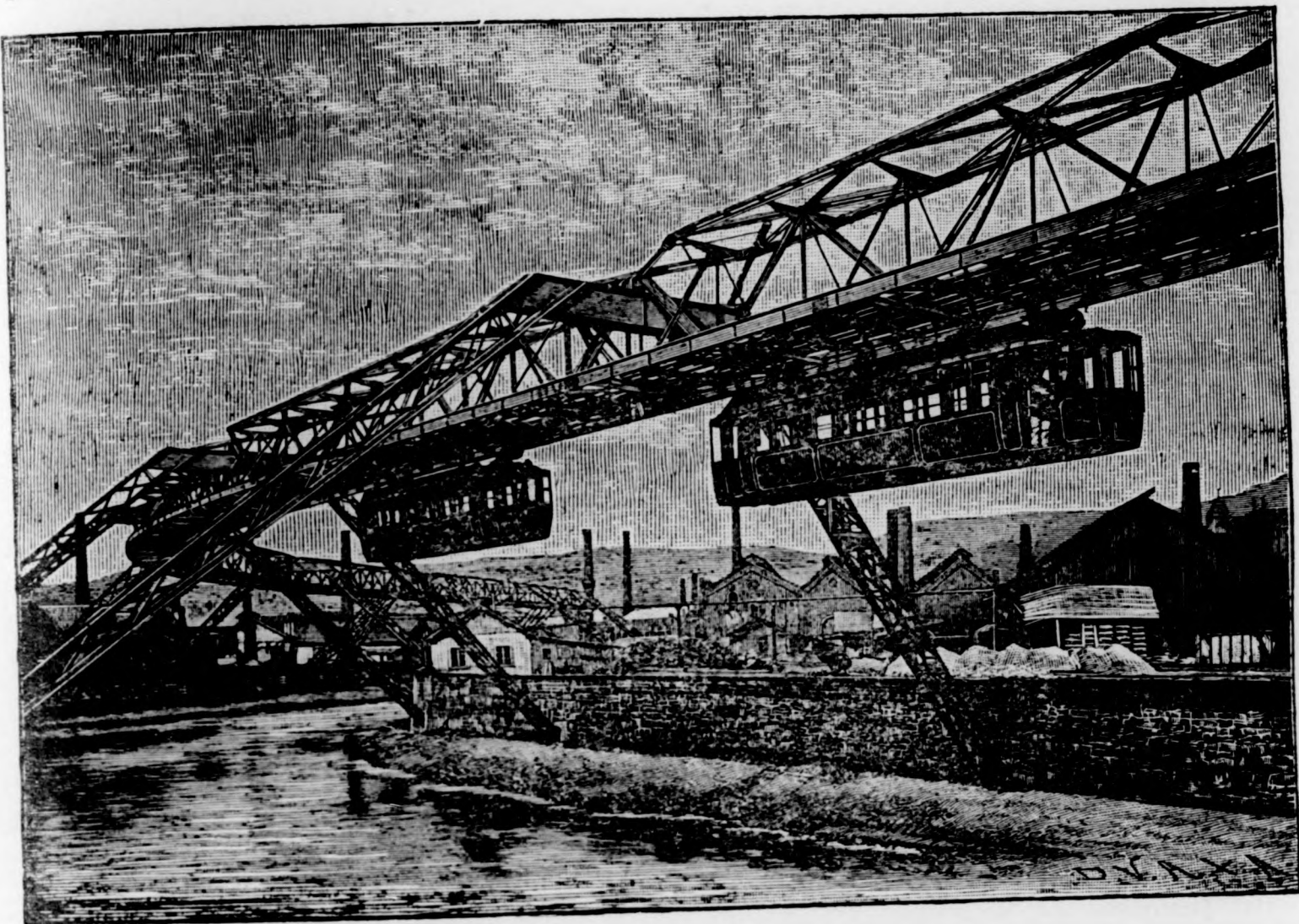
Soha sem lesz elhagyatva,
Hordjon bár gyászkeresztet,
Mig világít bús éjjelén:
A hit, remény, szeretet!

H. Szántó István.

Kegyesség útja.

A test és a lélek.

Mi a test? Földi ház, melyet maga Isten formált a földnek porából. (II. K. VI. 1.; I. Móz. II. 7.)

A függő vasut.

mag, melyet a sátán szórt széjjel? Gondoljatok a nagy aratásra, mert a mint levágtátok a mezőnek gabonáját: úgy leszen amaz utolsó időben is, midőn az égnek ura elküldi az ő aratóját, hogy learasson. A gonoszok megégetteknek, mint a konkoly, a jók és igazak, a Krisztussal együtt, örök dicsőséget nyernek.

Az ég...

Az ég három kincset adott
A bús szívnek vigaszt;
Ha boldogsága egéből
Szárnnytörötten aláhull.

Mi a lélek? Ez életnek lehellete Isten ezzel tette a föld porából formált embert élő lélekké. (I. Móz. II. 7.)

Mi a test lélek nélkül? Meghalt állat. Nincsen benne élet. (Jak II. 26.)

Van e a léleknek húsa és csontja? Nincsen. Azt mondja Jézus, midőn feltámadása után megjelent az ő tanítványainak: «Lássátok meg az én kezeimet és lábaimat, mert én vagyok; tapogassatok meg engemet és lássátok: mert a léleknek nincsen húsa és csontja, a mint látjátok, hogy nekem van.» (Luk. XXIV. 39.)

Melyik drágább: a test e vagy a lélek? A lélek. Azt mondja Jézus: «Mit használ valakinek, ha mind e világot megnyerné is, ha az ő lelkét elveszti?» (Márk. VIII. 36.)

Mihez hasonlatos minden test? A fűhöz. Azt mondja Péter apostol: «Minden test olyan, mint a fű és az embernek dicsősége, mint a fűnek virágai; megszárad a fű és annak virága elhull.» (I. Pét. I. 24.)

Mit teszen test szerint járni? Bűnben élni. Azt mondja Pál apostol: «Mikor a testben vagyunk, a bűn a törvény által a mi tagjainkban él, hogy a halálnak gyümölcsöznénk. Mert jól tudjuk, hogy a törvény lelki állapot, de mi testiek vagyunk és rekesztettünk a bűn alá.» (Róm. VII. 5. 14.)

Mit teszen lélek szerint járni? A Krisztusban lenni. Azt mondja Pál apostol: «Semmi kárhoztatások nincsen azoknak, kik a Jézus Krisztusban vannak, Mert az élet lelkének törvénye a Jézus Krisztusban, megszabadította őket a bűntől és a halálnak törvényétől.» (Róm. VIII. 1. 2.)

A kik tehát a test szerint járnak, miben bölcssek? A testnek cselekedeteiben (Róm. VIII. 5.)

Hát a kik lélek szerint járnak, miben bölcssek? A léleknek cselekedeteiben. (Róm. VIII. 5.)

Melyek a testnek cselekedetei? A házasságtörés, paráznaság, bujálkodás, bálványimádás, haragtartás, versengés, irigység, harag, patvarkodás, visszavonás, gyűlölség, részegség, dobzódás s ezekhez hasonlók. A kik efféléket cselekednek, Isten országának örökösei nem lesznek. (Gal. 5. 19—20.)

Melyek a lélek gyümölcsei? Szeretet, öröm, békesség, béketűrés, irgalmasság, jóság, hit, alázatosság, mértékletesség. A kik ilyenek, azok ellen nincsen a törvény. (Gal. 5. 22—23.)

A testnek bölcsessége miért ellensége Istennek? Mert az Isten törvényének nem enged. Azért, a kik testben vannak, nem lehetnek kedvesek Isten előtt. (Róm. VIII. 7. 8.)

A lélek bölcsessége miért kedves Isten előtt? Mert megöldökli a testnek cselekedeteit. (Róm. VIII. 13.)

Mit szerez a testnek bölcsessége? Halált. Azt mondja Pál apostol: «Ha test szerint éltek, meghaltok. Mert, a ki vet az ő testének, a testből arat veszedelmet.» (Róm. VIII. 6. 13., Gal. VI. 8.)

Mit szerez a léleknek bölcsessége? Életet és békességet. Azt mondja Pál apostol: «Ha a Krisztus bennetek vagy, jóllehet a test meghal a bűnért, de a lélek élet az igazságért. Mert, a ki vet az ő lelkének, a lélekből arat örök életet.» (Róm. VIII. 6—10.; Gal. VI. 8.)

A test mivé lesz a halálban? Földdé, mert abból véteteti. Azt mondja Isten: «Por vagy és porrá kell lenned.» (I. Móz. III. 19.)

Hát a lélekkel mi lesz a test halála után? Megtér Istenhez, a ki adta volt. (Pred. XII. 9.)

Mi e szerint a jó keresztyén kötelessége? Hogy lélek szerint járjon és a testnek kívánságait véghez ne vigye. (Gal. V. 16.)

Adár.

Mai képünkhöz.

Olvasóink, bizonyára csudálkozással fogadják mai képünket, s fej csóválva kérdik: hát ez

lehetséges? Ha nem is a világ hét csudáinak egyikét, de minden esetre csudálatos dolgot mutat *a függő vasut*, mely Németországban a Rajna vidékén két várost köt össze. A sínek, mint látszik fönn a magasban, állványokon fekszenek, a kocsik kerekei pedig a kocsik födelén vannak. Az ilyen függő vasutnak, a rendes vasuttal szemben az az előnye, hogy görbe úton is járhat és sokkal sebesebben megy, mint a közönséges vasut. Természetes, hogy nem gőz, hanem villamos erő hajtja. Építése azonban, költségesebb, mint a rendes vasutnak, így csak fényűzésből építnek ilyeket. Azt hiszem, hogy nem is minden ember ül ilyen vasutra. Mutatja azonban, hogy mennyire haladt a tudomány.

Hazai krónika.

Az állami tisztviselők fizetés emelése. A tordai tisztviselők mozgalmat indítottak fizetés emelés iránt. A jelszó nagyon kapós lett, mert csakhamar, mint egy ember, úgy mozdult meg az állami tisztviselői kar széles e hazában és gyűléseket tartva, kimondotta, hogy igenis, a fizetés kevés, azt emelni kell. Szeptember hónapban négy országos nagy gyűlésre jönnek össze, hogy alaposan megbeszéljék a fizetés emelést. Elhisszük, hogy sok szegény állami hivatalnok van, kire jól ráférne a fizetésemelés, de hol a pénz? Hiszen az a fizetés elvégre is az adózó polgárok zsebéből telik ki. Most pedig oly nagy az adó, hogy azt emelni nem lehet, mert akkor a nép koldusbotra jut. Csak az állami tisztviselők fizetés emelése évenként 30 millió korona több kiadást okozna az állam háztartásában. A kormányhoz közel álló lapok azt írják, hogy míg a közgazdasági élet egy kissé jobb lábra nem áll és míg új adózási rendszer nem lesz: addig nem lehet teljesíteni a tisztviselők kérését.

Tanárok gyűlése. A nyári nagy vakáción, míg a tanuló ifjuság pihen, a tanári kar addig sem igen pihen. Vagy tudományos dolgokkal foglalkozik, vagy a tanulók ügyét-baját beszéli meg. Az elmúlt héten is több tanár- és tanító-gyűlés volt. Minket leginkább érdekel, tárgyánál fogva az országos közép iskolai tanárok pesti gyűlése. *Valter Béla*, löcsei reáliskolai tanár, a középiskolai ifjuság *vallás-erkölcsi* életéből szólva, azt mondotta, hogy az, bizony, nagyon meggyengült. Több módot ajánl, hogy lehetne a bajon segíteni. *Rozsnyai Károly*, pesti tanár azt mondja, csak úgy lehet a bajon segíteni, ha az egész oktatást *vallásos* alapra fektetjük. Nem elég, hogy a vallás-tanár kitartsa óráit, hanem őt, nemes munkájában a többi tanárnak is támogatni kell. Való, igaz. Rég mondjuk ezt mi is. Így kellene ennek lenni nemcsak a középiskolában, hanem a többi iskolákban is.

Magyarország gabona termése. Most az aratás nagy hetében nemcsak az aratók, de maga

a földmivvelési kormány is kezdi számbavenni, hogy mennyi gabona teremhet az idén? A miniszteri jelentés szerint, búzával 5·9 millió kataszteri hold van bevetve. Holdankint átlag 6 métermázsát számítva, 36—37 millió métermázsát várhatunk, vagyis két millióval kevesebbet, mint a tavaly. A rozs termés 11—12 millió métermázsára tehető Magyarország ez évi búza termése 300 millió forint értéket képvisel. Az eredmény az, hogy az évi termés nemcsak a szükségletet fedezi, de még eladásra is jut, ha nem is sok.

Világkrónika.

Külső országok gabona termése. A búza árakra nézve nagyon fontos, hogy külső országokban milyen termés van? A földmivvelési miniszterhez érkezett jelentések szerint, jó termés ígérkezik: Dél-Oroszországban, Oláhországban, Szerbiában, Bulgáriában, továbbá Amerikában. Gyengébb termést jeleznek Ausztriából és Németországból. A magyar búzának tehát e két piacon lehet kelendőse.

A búrok reménye, még egyre éled. Botha vezértől kedvező hírek érkeznek Európába. Állítólag annyi élelmi szerük és lövő készletük van, hogy még egy esztendőnél tovább kigyőzik a háborút, ha az angol addig meg nem gondolkozik és békét nem köt.

Amerikából, a föld másik részéről, rettentő nagy hőséget jelentenek. Egy hét alatt 517 ember halt meg a nagy meleg miatt.

Kuba önálló állam lesz. A szerencsétlen spanyol nemzet, az amerikaiakkal vívott nagy tengeri csatában, két év előtt, elveszítette volt a tengeren levő gazdag Kuba szigetét. Amerika most szabad állammá teszi Kubát, csak hogy a szabadság mellett, nem szabad katonát tartani.

Krónikás.

Egyházi élet.

Egyházi értekezlet. A pesti ref. egyházmegye magas színvonalu egyházi értekezletet tartott Rákos-Palotán. *Petri* Elek, ért. elnök megnyitójában a prot. öntudat felébresztését sürgeti, mit az evang. igazságaihoz való szorosabb ragaszkodás által vél elérhetőnek. *Mády* Lajos főjegyző, az értekezlet alapszabályzatát állította össze, a mit el is fogadtak. Kötelezett tagjai az egyházmegye lelkészei és világi tisztviselői. A szabályzat a vándor gyűlések tartását fogadta el *Arany* Gusztáv péczeli lelkész: *vallás oktatásunk és a konfirmáció*-ról tartott alapos felolvasást. A konfirmáció idejét 12 évről 15-re óhajtja át tenni, hogy így érettebb ésszel, érettebb korban történjék ez ünnepélyes szertartás. A konfirmációra való előkészítést az ismétlő-iskola három évre kívánja beosztani. Egészen helyes. Ezen álláspontnak adtunk mi is kifejezést a «Vasárnap» hasábjain. Két hét alatt, de sőt két hónap alatt is, nem

lehet előkészíteni növendékeinket a konfirmációra, ha azt akarjuk, hogy aztán a hitben igazán erősek legyenek. Foglalkozni kell e kérdéssel nemcsak a papoknak, de maguknak a hiveknek is, hogy növendékeink konfirmációjában legyen rendszer, legyen egység, és a mi fő legyenek ők ezáltal jó reformátusok.

Halott égetés. Bármennyire borzasztónak lássék is, de a dolog úgy van, hogy némely keresztyén országban szokásos a halott égetés. A törvény megengedi, s ha az illető életében kívánja, holtá után megégetik a testét. Erre a célra külön készített halott égető kemenczék vannak. A megégett hamvat aztán vagy az illető hozzátartozója maga őrzi, mint kegyes ereklyét, vagy pedig eltemetik és éppenúgy sirkövet állítanak, mintha egész testét temették volna oda. Németország egyes tartományaiban is szokásban van a halott égetés. A braunswégi tartomány zsinat éppen most foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a lelkészek milyen magatartást tanúsítsanak a halott égetésnél. És kimondotta, hogy «a lelkészeknek a halott hamvasztásnál s azzal összefüggő egyéb ünnepélyes cselekvéseknél való hivatalos részvétele meg nem engedhető, mi mellett azonban fennmarad a lelkészeknek ama kötelessége, a mely szerint a gyászolók szűkebb körének nyújthatják az isteni ige és az imádság vigasztát.» A mi azt teszi, hogy az égetésnél nem lehetnek jelen, de a kesergőket háznál, vagy templomban megvigasztalhatják. Sok idő eltelik, azt hisszük, míg magyar református népünk megbarátkozik a halott égetéssel. Addig csak adjuk meg halottainknak a kegyes temetési szertartást!

Az evangélium Istennek ereje. Ezt az igazságot kevesen tudják még ma is. Fájdalom, hogy *Jóvér* Sámuelnek és *Kovács* Juliskának a börtönben kellett megtudni. Az eset, mely Debreczenben történt, a következő: *Jóvér* vadházasságra lépett *Kovács* Juliskával. Életük nem lehetett valami rózsás, mert a férfi lopásra adta a fejét s a lopott holmit szeretője lakásán rejtette el. Rajta csípték. *Jóvért* lopásért, vadházastársát orgazdaságért börtönre ítélték. *Csiky* Lajos, debreczeni theol. tanár, fogházi lelkész, akkora erővel prédikálta az evangéliumot a rabok előtt, s különösen oly meghatóan rajzolta a házasság élet boldogságát, kárhóztatva egyben a vadházasságot, a miből minden baj ered: hogy *Jóvér* Istenhez tért. Jelentkezett, hogy törvényes házasságra lép börtönben levő kedvesével. Meg is történt. Hat hónap múlva szabadok lesznek és jobb élhetnek. Bizony, az evangélium Istennek ereje minden hívők idvességére!

Nem jó példát adott fel. Egyik népiskolában, a most lefolyt közvizsgák alkalmával, a tanító a következő számtani példát adta fel egy tanulóknak: Egyszer 4 tanuló sétálni ment, s kaptak az úton egy pénzes tárczát, melyben 3856 korona volt. Szét akarták osztani, mennyi jut abból egynek? A gondnoksági elnök közbe szól: kérem, tanító úr, az a példa nem jó. A tanító megütődve kérde, de, hát miért nem jó? Azért nem jó, magyarázza meg a gondnoksági elnök,

mert a *talált pénzt nem szabad felosztani*, hanem egyenesen a bíróhoz kell vinni, s a gazdájának vissza kell adni. És az elnöknek igazsága volt. Egy rossz példa kihathat az egész életre!

Yegyes hirek.

Tiszteljed apádat, hogy «sokáig éljen.»

Kis tanulókkal gyakran megesik, hogy mikor az ötödik parancsolatot tanulják, a szülőknek ígérik az ők tiszteletükért a hosszú életet. A gyermeki értelem e megfordítása valósult meg — a mint a lapokban olvassuk — egy görögországi őrnagyon, ki már betöltötte száznyolczvanötödik esztendejét. Ez ujkori Matuzsalemdk egy katona orvos fia van, ki nagy *tisztelettel* gondolzza öreg apját és az ő gyermeki gondos ápolásának köszönheti az öreg, hogy naponkint egészségesen sétálhat Athene város utcáin.

Milyen gyönyörűséget szerezhethet ennek a fiúnak, hogy az ő *tiszteletéért* olyan szép hosszú életet adott Isten az ő édes atyjának!

Egy leány miatt. Két tompai földmives legény egy leányt szeretett. Hogy melyiké legyen a leány, párbajjal akarták eldönteni, akárcsak az urak. Tizenöt lépésről éles töltéssel lőttek egymásra. Mind a kettő szörnyet halt.

A kuruzslás áldozata. Vásárhelyi Juliánna, Debreczen mellett lakó munkás ember leányának a lábát valami rut sebek lepték el. Egy kuruzsló asszony olyan orvosságot adott rá, hogy a leány harmad napra meghalt. Mégis a tudatlan magyar ember minden betegségét kuruzslókra bizza!

Franciaország népessége apad. Az utóbbi öt esztendőről kimutatást adtak ki Franciaország lakosságának gyarapodásáról és kitünt, hogy ez idő alatt csupán 330 ezer emberrel szaporodott. Hogy ez milyen kevés, azt akkor vesszük észre, ha más országok népesedésével vetjük össze. Így Németország lakossága ugyancsak az utóbbi öt esztendő rendjén 4,065.113 lélekkel nőtt meg. 1850-től 1900-ig, tehát ötven esztendő alatt Oroszország lakossága 62,183.000, Németországé 20,948.000, az osztrák-magyar monarchiáé 14,380.000, Nagy-Britanniáé 14,115.000, sőt még Olaszországé is 8,833.000 lélekkel szaporodott. Ezzel szemben Franciaországban ugyanez ötven esztendő során mindössze 3,340.000-et tett ki a növekvés. 1850-ben Franciaország lakosainak száma tekintetében még legnagyobb országa volt Nyugat-Európának. Több lakosa volt, mint azoknak az országoknak, a melyekből utóbb a német birodalom alakult. Európa hat nagyhatalmassága közül lakosainak száma tekintetében Franciaország a második volt 1850-ben; ma az utolsóelőtti hely az övé s Olaszország is erősen a nyomában jár.

A milliomos király alapítványa. Amerikában, a milliomosok királyának, *Rockefellernek* megbetegedett a kis unokája. Az orvosok előbb forró nyavalyát (tifus) állapítottak meg. A milliomos király megütközött ezen, mert, ugymond, a tifus szegénységből keletkezik. A betegségben

nincs különbség szegény és gazdag között, mond az orvos. Hanem várjon még 24 órát és akkor bizonyosan megmondják mi baja a gyermeknek. De, hát miért nem most, kiált fel haragosan a milliomos? Mert nem tudjuk, felelték szerényen az orvosok; a tudomány még sok dolgot nem derített ki. Másnap a gyermekén kiütött a himlő, s még az nap meghalt. A milliomos király kis unokája emlékére egy millio ötszázezer korona alapítványt tett, egy oly intézet létesítésére, melyben kizárólag a gyermek betegségek okait vizsgálják. Így indítja a jó Isten könyörületességre a hatalmasokat.

Nem jó a fegyverrel játszani. Szegeden *Zettl* Ágoston, hajóskapitány három kis árvája együtt játszadozott a konyhában. A nagyobb fiú egy fiókban atyja töltött revolverére akadt. Játékból ráczélzott kis öcscsére, mire a gyilkos fegyver elsült és a kis fiú szörnyet halt. Édes anyja már csak halva ölelhette keblére. Gyermek, a fegyvert még tréfából se vegyétek kézbe.

Vessett macska. Szász-Lónán Hindrik Márton 8 éves kis fiát a macskájuk megmarta. A bonczolás megállapította, hogy a macska veszett volt, s most a fiú, atyjával Pesten van a Högyesféle intézetben.

100 éves a cséplőgép. Kevés ember tudja, hogy a cséplőgépet ezelőtt 100 esztendővel találta fel egy angol ember. Természetes, hogy akkor még nem volt olyan tökéletes, mint a mostani cséplőgépek. Hazánkba is, hosszú időn át, Angliából hozták a cséplőgépet. Ma, hála Istennek iparunk oda fejlődött, hogy itt is nagyon jó cséplőgépeket csinálnak.

Szerkesztői üzenetek.

B. P. Bádok. Czikkeit alkalmi vonatkozásuk miatt csak ősszel az iskolai év beálltával használhatjuk fel. Szíves üdvözlét.

Erzsébetvárosi előfizetőnknek. Nagyon sajnáljuk, hogy a «Vasárnap» nem nyerte meg tetszését. Ez az első panaszos hang. Ugy tetszik azonban, hogy a miért Ön panaszol többi előfizetőnk éppen azért dicsérne meg. Az igaz, hogy mi nem tudunk, de talán még más se tudna, minden ember tetszésére irni. Ugy irni pedig, hogy az, a mit megirunk Önnek is, a pápistáknak is tetszék, éppen nem tudunk Mert az igazság egy: az, a mit Krisztus tanított. A mi ref. egyházunk ezen a fundamentumon áll fenn, s mi is — erőnkhez képest — ezt a lelki házat építgetjük, midőn hiveinkben, kedves olvasóinkban a kálvinista öntudatot ébren tartjuk, jogainkat védelmezzük, sérelmeinket előhozzuk, az evangéliumot plántálgatjuk. De, hogy más vallást, éppen mint Ön mondja, «a legszentebb kath. vallást gyalázzák» — azt még senki sem mondta nekünk. Szeretjük hinni, hogy Ön sem komolyan mondja, hiszen, ha ez igaz volna: akkor már rég az ügyészség elé került volna a dolog. De, hála Istennek még szabadok vagyunk. Mi minden vallást, s úgy a pápista vallást is tiszteljük. De ez a tisztelet azt parancsolja, hogy a **mienket** is megvédjük, sérelmeinket felpanaszoljuk, orvoslásért zörgessünk. Erre pedig szükség van. Tudunk mi sérelmes esetet éppen Erzsébetvárosról is. Emlékezzék vissza csak ama bizonyos temetésre, midőn a kórházi halottakat kicserélték. Vajjon akkor is nem esett-e rajtunk sérelem? Olvassa csak figyelmesebben lapunkat s meggyőződik, hogy minket felekezeti kérdésekben ama tiszta keresztényi szeretet vezérel, mely mindenkinek egyforma mértékkel mér. Béke velünk!